

Monumentnummer*: 526163

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 24 juni 2002
Kadaster deel/nr 82660/149

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Afferden L Bergen (L) Limburg

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Bergen Limburg C 6459

Omschrijving**

Inleiding

Neo-romaanse Mariakapel, 1909. Gesitueerd binnen de bebouwde kom van Afferden, nabij de toegangspoort van de rooms-katholieke begraafplaats. Tegen de koorzijde van de kapel staat een kleine Mariakapel uit 1612. Deze kapel is rijksmonument en geregistreerd onder monumentnummer 9023. Aan weerszijden van de toegang naar de kapel staat een linde.

Omschrijving

De kapel heeft een in hoofdvorm zeshoekige plattegrond, aan weerszijden voorzien van een uitgebouwd entree- en koorgedeelte. De kapel heeft een centraalbouw met een verhoogde lantaarn, waarop een klokkenstoel is geplaatst.

De kapel heeft in hoofdvorm een tentdak, waarvan het hoogste gedeelte vanwege de lantaarn en de klokkenstoel tot tweemaal toe is verhoogd. Op de klokkenstoel een windhaan. Het geheel wordt gedekt door leien in Maasdekking. Klein overstekje op houten consoles. De entreepartij heeft een verzonken zadeldak, eveneens gedekt door leien in Maasdekking.

De kapel is opgetrokken in donkerrode baksteen in kruisverband, met gesneden voegen. Gevels met een geprofileerde, gecementeerde plint. Hoeklisenen. Gecementeerde speklagen onder de vensteropeningen. Onder het dakoverstek van het hoofdvolume en de lantaarn bevinden zich bloktanddecoraties en boogfriezen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De kapel heeft zes gevelvlakken, waarvan de vier gevels aan de noord- en zuidzijde van het schip nagenoeg identiek zijn. Deze vier gevels hebben elk drie gekoppelde, in hoogte variërende rondboogvensters in een lichtrode bakstenen omlijsting. Boven deze vensters een groen geglaazuurde bakstenen ronde ontlastingsboog. Onder de vensters een hardstenen dorpel. De vensters hebben glas-in-lood, gevat in ijzers.

De uitgebouwde entreepartij aan de westzijde heeft een tuitgevel met schouderstukken, ondersteund door hardstenen consoles en voorzien van een gecementeerde bovenafdekking met nokkruis. De hardstenen consoles fungeren tevens als aanzetstenen voor de deurboog. Een geprofileerde plint, een hardstenen dorpel.

Dubbele, rondboogvormige houten deur van rabatdelen, met decoratief beslag, in een dubbele rondboogvormige lichtrode bakstenen omlijsting. De entreepartij heeft in de korte zuidgevel een kleine rechthoekige vensteropening met figuratief glas-in-lood, een hardstenen dorpel en een hardstenen latei.

De kooruitbouw, die de verbinding vormt met de oude Mariakapel, is op het hoofdvolume ingestoken onder een half schilddak, met leien in Maasdekking. Boven de aansluiting met de oude Mariakapel drie rondboogvensters met een hardstenen dorpel, het geheel onder een groen geglaazuurde drukboog. Onder de vensters een rode bakstenen waterlijst.

In de zuidgevel van de kooruitbouw bevindt zich een licht segmentboogvormige houten rabatdelen deur met hardstenen dorpel. Hierboven is een oeil-de-boeuf aangebracht met daarin een eenvoudig rood kruis, uitgevoerd in baksteen. Aan de noordzijde van de kooruitbouw een oeil-de-boeuf met daarin een rood bakstenen kruis. Het metselwerk van dit kruis is in vergelijking met het kruis aan de zuidzijde decoratiever uitgewerkt. De lantaarn heeft zes gevelzijden, elk voorzien van twee gekoppelde rondboogvormige vensters onder een rondboog met vulstuk en elk beëindigd door een rood bakstenen boogfries onder het overstek. De vensters hebben hardstenen dorpels en geprofileerde hardstenen aanzetten in de rondbogen. In de vulstukken boven de vensters is afwisselend geel, groen en rood siermetselwerk aangebracht, waarin opeenvolgend de letters S, M, N, O en P. In één vulstuk is het jaartal 1909 aangebracht. Het interieur van de uitgebouwde entreepartij is geheel gepleisterd en heeft een klein houten tongewelf. In de blinde noordelijke zijgevel een gedenksteen met het opschrift "Sanctae virgini matri Dolorosae sacra celebrabor".

Het interieur van het hoofdvolume bestaat uit een rondgang met zes rode bakstenen kolommen, die de verhoogde lantaarn dragen en waartussen zich rondboogvormige doorgangen bevinden. Deze kolommen hebben gesneden voegwerk, een geprofileerde bakstenen voet en lopen uit in colonetten op een hardstenen decoratieve aanzetsteen. Op de colonetten zijn nogmaals decoratieve hardstenen ornamenten aangebracht.

De vensteropeningen hebben rode bakstenen omlijstingen en hardstenen dorpels.

De gevelvlakken zijn wit gepleisterd. In de zes segmenten van de rondgang rode bakstenen kruisribgewelven, steunend op rode bakstenen colonetten met gesneden voegen, een hardstenen basement en een decoratieve hardstenen aanzetsteen. De kruisribgewelven hebben rode bakstenen ribben, met gesneden voegen en vier wit gepleisterde gewelfvelden. Tegen de noordelijke en zuidelijke gevels zijn houten zitbanken geplaatst. Op de gepleisterde gevels van de rondgang zijn kruiswegstaties geschilderd.

In de lantaarn zijn de rondboogvensters met glas-in-lood eveneens voorzien van een rode bakstenen omlijsting. Boven in de lantaarn een kruisribgewelf met zes gewelfvelden. Verder bevinden zich hier drie gevelschilderingen en een houten luik.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In het uitgebouwde koor staat een eenvoudig houten altaar. De gevel achter het altaar heeft ook drie gekoppelde vensters, met figuratief glas-in-lood uit 1942. Hieronder bevindt zich een toegang met een trap naar de verlaagde kleine Mariakapel uit 1612. Het smeedijzeren hekwerk aan weerszijden van de trap is niet authentiek. De deuropening heeft een bakstenen omlijsting. Aan weerszijden van deze deuropening bevindt zich een wandschildering van een engel. Aan de rechterkant van de toegang de tekst: "Moeder der smarten bid voor ons".

Boven de deuropening in de zuidelijke wand van het koor een schildering in rondboogvormige bakstenen omlijsting, voorstellend de ter dood veroordeling van Christus.

Tegen de noordelijke wand van het koor bevinden zich drie kasten, twee electriciteitskasten en een sacristiekast. Ook hier een wandschildering in een rondboogvormige omlijsting, met een voorstelling van Jezus, rustend in het graf. Ook in het interieur bevindt zich een kruisribgewelf. De vloer van de kapel heeft een leiendekking. In het interieur staat recent meubilair.

Waardering

De Mariakapel vertegenwoordigt een aanzienlijke cultuurhistorische waarde als bijzondere uitdrukking van de rooms-katholieke Mariadevotie en is uit typologisch oogpunt bijzonder. De architectuurhistorische waarden van de kapel worden onder meer bepaald door de neo-romaanse bouwstijl, de ornamentiek, het rijke materiaalgebruik en de esthetische waarden van het geheel. De kapel vertoont een bijzondere samenhang tussen de vormgeving van het exterieur en de karakteristiek van het interieur. De kapel is vanwege de situering, de bijbehorende boombeplanting, de bouwkundige verbinding met de 17de eeuwse Mariakapel en de ligging bij de begraafplaats, beeldbepalend gesitueerd in de bebouwde kom van Afferden. Ook is de kapel van belang in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving.

De kapel is in architectonisch opzicht uitermate gaaf bewaard gebleven. Bovendien beschikt de kapel over aanzienlijke architectonische en typologische zeldzaamheidswaarden. De kapel is vanwege het geheel van voornoemde waarden van algemeen belang.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kapel (F)

Functie

Bidkapel